

PUNTS

PER PUNTS

7

Curs de valencià inicial A2 de la Universitat d'Alacant i *Información*

Universitat d'Alacant

Fascicle 7. El verb *fer* en present

Jo **faig**
Tu **fas**
Ell o ella **fa**
Nosaltres **fem**
Vosaltres **feu**
Els o elles **fan**

Què pots fer amb el verb *fer*?

Saps que *faig* es pronuncia quasi igual que *vaig*? La *i* no es diu, la *g* sona igual que la *j* de James Bond i els sons *v* i *f* són molt similars. De fet, la *v* s'articula just igual que la *f*, amb la diferència que has de fer vibrar les cordes vocals (la *v* és sonora i la *f* sorda). Saber fer correctament el so *v* t'ajudarà a adquirir una pronúncia correcta en uns altres idiomes, com l'anglès (amb paraules com, per exemple, *velvet*, 'vellut') o el francès (*vin*, 'vi').

Vocabulari del calcer: *sandàlies, xanquetes, sabates de taló alt, espadnyes, plantofes, sabatilles, botes...*

Vocabulari del moble: *llit, taula, cadira, sofà, escriptori, tamboret, penja-robes, prestatgeria, calaix, butaca, bressol...*

Vocabulari del joguet: *nina, peluix, cotxet, casa de nines, joc de construccions, cotxe teledirigit...*

Saps que la paraula *joguet* és el diminutiu de *joc*? Esta última, *joc*, es pronuncia amb o oberta, mentre que *joguet* i el sinònim *joguina* sonen amb o tancada.

1 Pots usar-lo com a sinònim de verbs com *fabricar, construir, preparar o escriure*:

Com a sinònim de *fabricar*, podem fer: *joguets, sabates, mobles, màquines, ordinadors...*

ORAL

Exercici 1.

A la teua localitat, sou famosos per fabricar alguna cosa? Si és així, dis-nos quin és el producte estrella de la vostra indústria i que vos caracteritza com a poble:

A Elda fem sabates

A Ibi i Onil fem juguets

A Nules fem manises

Exercici 2.

Indica quin és el producte més característic d'estos pobles:

a) A Onil fan	1) Espècies i condiments, com el safrà
b) A Elx o a Elda fan	2) Xocolates
c) A Xixona fan	3) Licors, com la cassalla
d) A Ibi fan	4) Gelat
e) A Villena o a Monòver fan	5) Juguets
f) A Montfort fan	6) Torró
g) A la Vila Joiosa fan	7) Vins negres, blancs, dolços...
h) A Novelda fan	8) Sabates

Com a sinònim de *construir*, podem fer: *cases, edificis, monuments, ponts, infraestructures, xarxes viàries o ferroviàries...*

-A Alacant es **fan** edificis per a aprofitar la llum del sol.

-Mentre es **fa** el pont que creua el riu han posat una passarel·la de fusta.

-Miquel i jo ens **fem** una casa en el terreny que vam heretar dels pares.

Fascicle 7. El verb *fer* en present

Exercici 3.

D'on són tradicionals estes construccions?

a) A la Xina fan	1) Gratacels
b) Al pol Nord fan	2) Pagodes
c) A Benidorm fan	3) Iglús
d) A l'horta de València fan (o feien)	4) Riurauts
e) A la Marina Alta fan	5) Barraques

Gratacel, com també en castellà *rascacielos*, és una paraula composta que incorporem a partir de l'anglès *skyscraper*.

Saps que un *riuraut* és una construcció rural, amb un costat fet d'arcs per a afavorir la ventilació i emmagatzemar alguns productes agrícoles?

Com a sinònim de *elaborar* o *preparar*, podem fer: *pastissos, bunyols, una truita, arròs, galletes, pa torrat, una sopa, una coca...*

-A casa **fem** pa torrat per a esmorzar.

-Ma tia sempre **fa** bunyols per Sant Antoni.

Exercici 4.

Conjuga el verb *fer* i completa estes frases amb el vocabulari següent: *xocolate, oli, tonyina, tomata, ous, rap, farina, coca salada*.

- Nosaltres _____ una truita amb tres _____ per a dinar.
- Pere _____ una sopa de _____ excel·lent.
- Quan jo _____ pa torrat sempre afeg un bon raig d' _____.
- Si vosaltres _____ arròs amb peix, no oblideu comprar la _____ i el _____.
- Mare, com _____ el pastís de _____? Amb molta _____?
- Els companys de pis _____ una _____ amb sardines i verdures deliciosa.

Saps que que *raig d'oli* també es pot dir *xorro* o *xorret d'oli*? De fet, esta última expressió és la més habitual en la majoria de parlars valencians.

Com a sinònim de *redactar* o *escriure*, podem fer: *un llibre, un dictat, una redacció, un article, un poema, un conte, un exercici, un reportatge...*

-Neus és periodista, **fa** reportatges per al periòdic local.

-A classe **fem** un dictat cada dia.

Exercici 5. ORAL

Llig en veu alta les oracions següents canviant el verb *escriure* per *fer*:

- Jaume **escriu** una redacció per setmana perquè vol aprovar el curs.
- Maria, què et pareix si entre els dos **escrivim** un reportatge sobre la Ciutat de la Llum?
- Irene, Maria, per què no **escriuiu** el dictat?
- Lluís, tu **escrius** uns poemes molt suggeridors.
- Estos periodistes **escriuen** uns articles molt incisius.
- Sempre que llig una notícia interessant **escric** després un comentari al web del diari.

Exercici 6.

Has vist com és el present del verb *escriure*? Reescriu-lo a continuació per a fixar-lo en la memòria:

Jo _____, tu _____, ell o ella _____, nosaltres _____, vosaltres _____, ells o elles _____

2 Pots expressar què et menges o et beus:

Acompanyat sempre del pronom reflexiu, el verb *fer-se* ens permet dir els aliments o les begudes que ingerim: *una cervesa, un entrepà, un plat d'ensalada russa, uns aladros a la vinagreta, un plat d'olives, una copa de vi, un got d'aigua, uns cacaus i unes ametles, un café, un tallat...*

-Si no **em faig** un café de bon matí no sóc persona.

-Pere **es fa** un entrepà de formatge a poqueta nit.

Per a indicar la part del dia, usem les preposicions *de* (*de matí, de vesprada, de nit, de matinada*) o *a* (*a migdia, a mitjanit, a poqueta nit...*).

Saps que *entrepà* és la paraula valenciana per a referir-nos al *bocadillo* castellà?

Els pronoms reflexius que apareixen al costat de *fer* amb este valor els utilitzem també en verbs molt habituals, relacionats amb l'aspecte de les persones, com *aprimar-se* ('perdre pes'), *engreixar-se* ('guanyar pes'), *mudar-se*, *despullar-se*, *trobar-se*, *casar-se*, *despertar-se*, *alçar-se*, *gitar-se*, *vestir-se*, *posar-se*, *llevar-se*, *dutxar-se*, *llavar-se*, *canviar-se*, *pentinar-se*, *desdejunar-se*, etc. Mira:

-Si Blanca s'aprima un poc se sentirà molt millor.

-Compte, si beus tants refrescos t'engreixaràs!

Saps que en valencià *mudar-se* vol dir 'posar-se guapo o guapa'? Els dissabtes m'agrada *mudar-me* per a eixir de festa.

Exercici 7. ORAL

Canvia el verb *fer-se* pels verbs *menjar-se* o *beure's* en estes oracions:

- Anna es **fa** un gelat cada vesprada.
- Quan tinc set em **faig** un suc de fruites o em **faig** una poma.
- Ens **fem** una cervesa?
- Si voleu, per a sopar, vos **feu** unes tapes i un entrepà al bar d'ací al costat.

En valencià, les menjades se solen distribuir així al llarg del dia:

Part del dia	Acció
De matí quan és enjorn	Desdejunar-se
A mitjan matí	Esmorzar
A migdia	Dinar
De vesprada	Berenar
De nit	Sopar

Saps que en valencià la paraula *enjorn* és l'equivalent al castellà *temprano*?

Exercici 8.

Completa el text següent amb l'opció més lògica entre els verbs que tens en el requadre. En alguns casos, els hauràs de conjugar:

alçar-se, desdejunar-se, despertar-se, dutxar-se, llavar-se, pentinar-se, vestir-se

Sílvia _____ a les set del matí tots els dies, quan li sona el despertador.

Deixa que passen cinc minuts abans d' _____ del llit. Després, va a

la cuina a _____ amb un bon café amb llet. A continuació, tria la roba

que es posarà, però abans de _____, li agrada _____
amb aigua ben calenta. Per acabar, _____ les dents i _____
_____ els cabells amb la pinta.

3 Pots dir què obtens de la naturalesa:

-El meu iaio **fa** taronges.
-El seu oncle **fa** olives que, després, du a l'almàssera per a fer oli.
Amb este valor, podem fer olives, ametles, bolets, caragols, espàrrecs, cireres, taronges, etc.
Com veus, és un sentit que s'assembla molt al del verb *collir*, que utilitzem sobretot per a referir-nos a agafar els fruits de l'arbre.

Exercici 9.

- Completa les frases següents amb les formes corresponents del verb *fer*:
- Quan els amics i jo _____ bolets és perquè els mesos previs ha plojut.
 - Els meus oncles _____ olives abans del dia de Nadal.
 - Cada any, quan _____ les ametles després tinc al·lèrgia.
 - Tu _____ els espàrrecs a la vora dels camins?

Saps com es pronuncia el verb *collir*? Per a poder pronunciar bé la // has de posar la llengua encaixada en el paladar, just com fas quan pronuncies la *ny*.

I ara, practica la // conjugant el verb *collir* en veu alta:

Jo **cull**
Tu **culls**
Ell o ella **cull**
Nosaltres **collim**
Vosaltres **colliu**
Els o elles **cullen**

4 Pots expressar les sensacions que et produeixen algunes coses:

- Les pel·lícules dramàtiques em **fan** molta pena.
- Les serps em **fan** molt de fàstic, no les puc ni vore!
- Em **fa** molta alegria retrobar-me amb els companys de l'escola.
- Per què et **fa** tanta vergonya parlar en públic?

Vocabulari de les sensacions emocionals:

vergonya, por, pànic, temor, alegria, fàstic, repugnància, terror, melancolia, nostàlgia, gràcia, llàstima, pena, goig, eufòria, peresa...

I de les sensacions físiques:

mal, al·lèrgia, son, nàusees, vertigen, cremor, picor, calor, fred, calfred, tremolor, cuscanelles...

Fixa't que, en estos casos, a diferència del valor que hem vist en l'apartat 2, els pronoms que apareixen ací davant del verb *fer* no són reflexius, sinó que indiquen el complement indirecte, és a dir, la persona sobre la qual recau l'acció.

El complement indirecte el vorem amb detall en el fascicle 8

Amb el verb *agradar* necessitem els mateixos pronoms de complement indirecte per a indicar sobre qui recau l'acció. Fixa't que, tant amb *agradar* com amb este valor de *fer*, hi ha un objecte que funciona com a subjecte (i que posem en negreta):

-M'agrada el granissat de llima .	-Em fa fàstic el granissat de llima .
-T'agraden els cotxes antics ?	-Et fan gràcia els cotxes antics ?
-Li agrada visitar els amics .	-Li fa peresa visitar els amics .
-Ens agraden les cases rurals .	-Ens fan por les cases rurals .
-Vos agrada anar en bicicleta ?	-Vos fa vertigen anar en bicicleta ?
-Els agraden els xiquets .	-Els fan pànic els xiquets .

ORAL

Exercici 10.

Llig i escolta la següent cançó de Joan Rovira. Després, pensa en tu, en què t'agrada i digues cinc accions quotidianes que t'agrada fer:

Exemple: *M'agrada molt dutxar-me amb aigua freda a l'estiu.*

M'agrada:
<https://www.youtube.com/watch?v=f0oXAY6dqok&feature=youtu.be>

Cantar-te tot allò que més m'agrada, poder-t'ho explicar amb una cançó. Petits plaers del nostre dia a dia, allò que em fa feliç i em fa ser jo.

M'agrada quan te'n rius, m'agrada quan m'enfado amb tu, m'agrada quan ballem, quan parles, quan em mires. M'agrada un petó, m'agrada l'abraçada d'un amic sincer.

M'agrada un got de vi, m'agrada el pa amb tomata, m'agrada un cigarret i la meua guitarra. M'agrada el café amb llet i fer la migdiada al teu llitet.

M'agrada dir el que dic, m'agrada fer el que faig, m'agrada ser com sóc i m'agrada anar on vaig. M'agrada l'aigua clara i el xocolata espès. Tu saps com a mi m'agrada...

Fixa't en este vers:

M'agrada dir el que dic, m'agrada fer el que faig.

Com pots vore, l'autor de la cançó ha usat l'article *el* per a fer referència a un concepte neutre, més o menys equivalent a *allò*:

M'agrada dir allò que dic, m'agrada fer allò que faig.

Este valor de l'article se sol expressar col·loquialment amb la forma *lo* (*M'agrada dir lo que dic, m'agrada fer lo que faig*), però en àmbits formals i acadèmics és preferible usar *el*, com en la cançó.

Ací tens un llistat d'algunes de les coses que et poden agradar:

l'esport, el cinema, la televisió, les sèries, les pel·lícules, els viatges, el menjar, els llibres, les festes, la música, la tecnologia...

Exercici 11.

Encercla l'opció més lògica:

a) Què sol fer al·lèrgia?	1) Els amics	2) La pols	3) L'arròs caldós
b) Què ens pot fer mal?	1) Un pèl	2) Una butxaca	3) Una dent
c) Què ens pot fer vergonya?	1) Tindre un germà	2) Tindre un deute	3) Tindre un gat
d) Què fa vertigen?	1) L'altura	2) El mar	3) Una sabata
e) Què et fa fàstic?	1) La llana	2) Una panderola	3) Un rellotge
f) Què ens sol fer peresa?	1) Matinar	2) Sopar amb els amics	3) Mirar la tele

Exercici 12.

Completa amb els verbs *fer* o *agradar* segons el context de cada frase:

- a) L'esport que més m'_____ és el tenis.
- b) A la meua germana, no li _____ els viatges en família.
- c) Als meus sogres, els _____ llàstima no poder vore els seus néts.
- d) Als meus amics, no els _____ les pel·lícules franceses perquè els _____ molta son.
- e) I a tu, t'_____ viatjar? O et _____ peresa?
- f) A nosaltres, ens _____ molta gràcia els teus acudits, ens _____ molt!

5 Pots dir quin oratge tenim:

Per exemple: *Fa sol, fa vent, fa fred, fa calor, fa bon oratge, fa mal dia, fa calda, fa calitja...* En canvi, per a indicar la pluja o la neu usem directament els verbs *ploure* i *nevar*:

-Vine, mira per la finestra. És un miracle: **plou!**

-Ací no **neva** mai.

Saps com es diuen les estacions i els mesos en valencià?

Hivern	Primavera	Estiu	Tardor
<i>gener</i>	<i>abril</i>	<i>juliol</i>	<i>octubre</i>
<i>febrer</i>	<i>maig</i>	<i>agost</i>	<i>novembre</i>
<i>març</i>	<i>juny</i>	<i>setembre</i>	<i>desembre</i>

Recorda que el so inicial de *gener, juny i juliol* és el mateix que trobem en *James* i que el so final de *maig* és com el de *faig* o *vaig*. A més, *hivern* és amb *e* oberta, *juliol* amb *o* oberta i *desembre* amb *s* sonora, com *casa* i *cosa*.

Exercici 13.

Tenint en compte els consells de pronunciació que t'acabem de donar, digues en veu alta les quatre estacions i els dotze mesos.

6 Pots expressar moviments o desplaçaments:

Fer una volta, un pas, un passeig, un tomb, una caminada, una carrera, etc. Generalment, en estos casos, podem usar també el verb *pegar*.

-Tots els dies quan cau el sol **fem** un passeig.

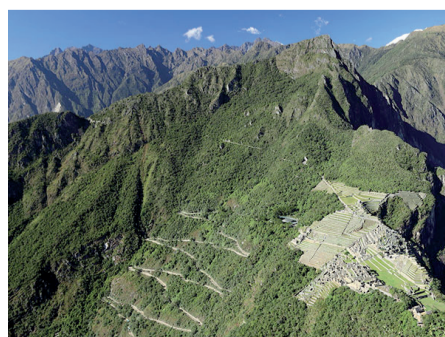
-**Faig** una volta de matí pel parc abans de treballar.

Saps que en valencià quan una cosa ens és indiferent diem que ens *fa igual* o que ens *té igual*?

Exercici 14.

Llig en veu alta estes oracions canviant el verb *fer* per *pegar*:

- a) No **fa** dos passos sense preguntar si va bé.
- b) Si **fem** una carrera, segur que arribem a temps!
- c) Quan **fan** una caminada llarga, tornen a casa rendits.
- d) **Fas** una volteta amb mi?

7 Pots expressar gestos afectuosos o colps:

Amb este valor, sobretot en el cas dels colps, és més habitual usar el verb *pegar*:

Gestos afectuosos: *una besada, una abraçada, una carícia, una palmada a l'esquena, etc.*

Colps o gestos agressius: *una galtada o bufetada, una bescollada, un calbot, un pessic, un garguilot, un puntelló, un mos, una punyada, etc.*

Exercici 15.

Associa estos colps amb la definició adequada:

a) Bescollada	1) Compressió sobre la carn feta amb dos dits
b) Calbot	2) Colp pegat a la galta amb la palma de la mà
c) Galtada	3) Colp pegat amb la punta del peu
d) Garguilot	4) Colp pegat amb la mà oberta al cap
e) Pessic	5) Colp pegat al bescoll
f) Puntelló	6) Colp pegat amb el dit del mig

Solucions:

Exercici 2

a5, b8, c6, d4, e7, f3, g2, h1

Exercici 3

a2, b3, c1, d5, e4

Exercici 4

a) fem / ous, b) fa / tomata, c) faig / oli, d) feu / tonyina / rap, e) fas / xocolate / farina, f) fan / coca salada

Exercici 5

a) fa, b) fem, c) feu, d) fas, e) fan, f) faig

Exercici 6

Jo escric, tu escrivis, ell o ella escriu, nosaltres escrivim, vosaltres escriviu, ells o elles escriuen

Exercici 7

a) es menja, b) em bec, em menge, c) ens bevem, d) vos mengeu

Exercici 8

Silvia **es desperta** a les set del matí tots els dies, quan li sona el despertador. Deixa que passen cinc minuts abans d'**alçar-se** del llit. Després, va a la cuina a **desdejunar-se** amb un bon café amb llet. A continuació, tria la roba que es posarà, però abans de **vestir-se** li agrada **dutxar-se** amb aigua ben calenta. Per acabar, **es llava** les dents i **es pentina** els cabells amb la pinta.

Exercici 9

a) fem, b) fan, c) faig, d) fas

Exercici 11

a2, b3, c2, d1, e2, f1

Exercici 12

a) agrada, b) agraden, c) fa, d) agraden, fan, e) agrada, fa, f) fan, agraden

Exercici 14

a) pega, b) peguem, c) peguen, d) pegues

Exercici 15

a5, b4, c2, d6, e1, f3

Agenda cultural

3 de novembre 20.00 h goo.gl/cBgL8J

Llibreria 80 Mundos

Presentació del llibre *La societat valenciana en l'espill lingüístic*, de Juli Martínez Amorós.

4 de novembre 19.00 h goo.gl/62HE55

Teatre Olimpia d'Oliva

XVII Concurs de teatre en valencià - Pels pèls

5 de novembre 18.00 h s.ua.es/1tZ

Seu d'Alacant

Cinema i tallers d'animació - Home: Llar dolça llar

Dimarts 10.00 h i dimecres 17.00 h goo.gl/sufsSf

Seu Ciutat d'Alacant

Practica el teu valencià en les sessions de conversa de l'IEC

  UAenvalencia

  culturaenlaUA

Autoria:

Juli Martínez Amorós (coordinador), Rosa Anna Guijarro Contreras i Irene Mira Navarro

Maquetació: Jesús Àngel López Ramón | www.masuno.es

Correu electrònic: puntperpunt@ua.es

Una iniciativa del Servei de Llengües de la Universitat d'Alacant i *Información*